

MINDRE MEDDELELSER.
NORSK GEOLOGISK FORENING
VIRKSOMHET 1913—1914

NORSK GEOLOGISK TIDSSKRIFT,
BIND III, NO 10. -- UTGIT AV
NORSK GEOLOGISK FORENING.

KRISTIANIA 1916

Bemerkninger til Rekstads og Hansens personlige polemik.

Hvert av de to sidst utkomne hefter av dette tidsskrift III₂ og III₃ har indeholdt smaa angrep paa undertegnede, det første av hr. REKSTAD, det sidste av hr. ANDR. M. HANSEN. Særlig hr. REKSTADS angrep var av den art, at jeg helst lot det ligge. Men da tidsskriftets spalter har staaet aapne for den slags artikler, kunde det kanske misforstaaes om jeg fortvarende tiet stille. Et par orienterende bemerkninger vilde derfor muligens være paa sin plads.

Foranledningen til de to nævnte angrep siges at være min uskyldige artikkel: „*Havler og moræne*“ i tidsskriftets tredje bind, 2det hefte. Jeg vidste ikke andet end at denne artikkel var av helt saglig art. Den gik ut paa at paavise, at havet har utøvet en betydelig indflydelse paa de løse jordlags overflateformer under landets stigning, et forhold som jeg fandt hittil ikke har været tilstrækkelig paaagtet eller fremhævet i litteraturen og dette mente jeg var aarsaken til flere mistydninger, hvor man trodde at finde moræne over postglaciale havler. Som eksempel paa saadanne mistydninger nævnte jeg — som sig hør og hør efter bibelens lære naar det gjælder at trække „skjæven“ ut av en broders øie — først og fremst „bjælken“ i mit eget, i mine tidligere publikationer om Aasmorænen, dernæst ØYENS tolkning av forholdene paa Romerike omkring Jesseim og Dal st., ANDR. M. HANSENS arbeide „Vest-ra'et“ og REKSTADS opsats: „En mytilusfauna under morænemasser i Smaalenene“. Bare titelen paa sidstnævnte opsats kunde opfattes som tilstrækkelig til at fastslaa, at der i Smaalenene forekom en mytilusfauna under morænemasser.

I selve opsatsen er imidlertid kun omtalt to forekomster, den ene ved sydenden av Mjersjøen i Hobøl, den anden ved sydenden av Øieren. Forholdene ved Mjersjøen er undersøkt og beskrevne av ØYEN som en marin terrasse-dannelse utvasket fra de opstikkende morænemasser ved sydenden av sjøen. Jeg fandt det derfor ikke nødvendig at besøke denne forekomst. ØYENS undersøkelser ansaa jeg nemlig for at være mindst like saa grundige som hr. REKSTADS.

Derimot har jeg besøkt den anden av REKSTAD beskrevne forekomster ved sydenden av Øieren og her fandt jeg som jeg skrev i min artikkel „Rekstads beskrivelse litet overensstemmende med forholdene paa stedet“. Hvad REKSTAD kaldte moræne og trodde laa *over* mytilusførende ler, oppfattet jeg som en aasdannelse som laa *under* de marine lerlag. Noget saa galt har vist hændt før, at to geologer ikke har været enige om forholdene paa en bestemt lokalitet og om tolkningen av samme. Slike tvistemaal blir vanligvis utskudt til senere undersøkernes dom, hvis man ikke foretrekker, hvad man ofte gjør i andre land, at indby fagmænd til befarings og en optagelse av en protokol paa stedet.

REKSTAD har valgt en anden metode, en i dagspressen almindelig taktik, at forsøke en personlig tilrakning („en professor uværdig“ o. s. v.) og at tillægge mig meninger som jeg ikke har uttalt. („Naar nu BJØRLYKKE finder skjæl i sand paa sekundært leiested ved Øierens bred, saa antar han uten videre, det er den av mig beskrevne forekomst“ (REKSTAD s. 36) — et falsum av hr. REKSTAD, som „nok kunde fortjene en skarpere karakteristikk“).

Naar REKSTAD har valgt denne form, som i virkeligheten er mere karakteriserende for den som anvender den end for den angrepne og som man gjerne først griper til

naar man mangler saglige grunde, vil en utenforstaaende sandsynligvis komme til at spørre om min artikkel var ganske kemisk ren for personligheter. Hertil kunde svares baade ja og nei. Neiet gjælder en enkelt sætning, som var saalydende: „REKSTAD derimot docerer sine formodninger som fakta, „hvorum der ikke kan herske nogen tvil“ og er endog uforsiktig nok til at omtale KJERULF og hans assistenter paa en saadan vis, at man føler sig fristet til at gratulere ham med at han ikke var ansat ved den geologiske undersøkelse i KJERULFS dage“ (s. 12).

Rimeligvis er det denne sætning som har bragt REKSTAD i harnisk. Dens foranledning var, at REKSTAD i sin tidligere nævnte opsats i utrængsmaal fremdrar træk fra KJERULF og hans assistenters indre personlige forhold som synes litet flatterende for den gamle avdøde hædersmand. REKSTAD meddeler nemlig: „I den geologiske undersøkelses historie er det av interesse at lægge merke til at de to første geologer KVALE og JOHNSEN, som KJERULF i 1858 sendte til Smaalenene for at undersøke de kvartære avleiringer her, begge kom til det resultat, at morænerne i den nordlige del av amtet delvis laa over leirlagene. KJERULF har tydeligvis været meget misfornøiet med dette. Han har nemlig i de indleverte dagbøker sat strek over disse profiler og betegnet dem som urigtige. Utenpaa begges dagbøker er der med KJERULFS haand skrevet: *Arbeidet ikke utført efter avtale* og JOHNSENS dagbok har desuten paategning om, at han har maattet betale tilbake det forskud, han hadde faat til sin reise. KJERULF vidste fra sine undersøkelser andre steder, at morænemasserne hadde sin plass under leiravleiringerne. Han antok derfor, at saa ogsaa maatte være tilfældet her, og ansaa uten videre deres iagttagelser for feilagtige“.

Som KJERULFS gamle elev fandt jeg denne omtale alt andet end hensynsfuld mot den gamle mesters minde. Mellem linjerne faar man det indtryk at KJERULF var en tyran, som ved at korrigere de to studenters profiler har søkt at undertrykke sandheten til fordel for sin egen opfatning uten at undersøke saken nærmere.

Det virkelige forhold er dog at KJERULFS opfatning og fremstilling av de kvartærgeologiske forhold i sine hovedtræk har været og er endnu anset som den rigtige av alle senere kvartærgeologer baade i vort land og i vort naboland Sverige, hvor Isen maa ha trukket sig tilbake paa lignende vis som i Norge. Mærkeligt vilde det da i sandhet være om de to unge studenter — og hr. REKSTAD var de eneste som hadde hat skarp blik nok til at gi profilene den rigtige tolkning.

I ethvert fald var det neppe nødvendig at forsøke at sætte KJERULF i gapestokken ved at fremdra de av REKSTAD refererte notiser fra Den geologiske undersøkelses arkiv. Jeg gaar naturligvis ut fra at hr. REKSTAD har erhvervet Den geologiske undersøkelses bestyrers tilladelse, men man pleier dog ikke offentliggjøre alt hvad man finder i arkiverne.

Det var derfor visselig med fuldt vidende, vilje og velbehag at jeg kom med den lille snert, at gratulere hr. REKSTAD med at han ikke var ansat ved Den geologiske undersøkelse i KJERULFS dage.

Kan dette betragtes som en personlighet maa jeg gjøre opmerksom paa at REKSTAD selv har git foranledningen dertil ved at fremdra KJERULFS personlige forhold til sine assistenter paa en vis som jeg fandt støtende for KJERULFS minde.

For ANDR. M. HANSENS vedkommende skal jeg medgi, at det var en feil at jeg nævnte hans arbeide „Vest-ra'et“.

Man bør ikke blande filosofi og geologi sammen.

Som eksempel paa hvor det bær hen kan man merke sig HANSENS tolkning av ØYENS „mill surface“, mine horisontalrynker eller liketrykslinjer i de steile bakkeskraaninger ved Obrestad paa Jæderen som — *sauestier* (!).

K. O. Bjørlykke.

Utenlandsk geologisk litteratur

anskaffet til Universitetsbiblioteket ¹/₁₁ 1914—¹/₁₀ 1915.

- Abhandlungen, Geographische. Hg. von A. PENCK. Lpz.
 A. v. REINHARD. Beiträge zur Kenntnis der Eiszeit im Kaukasus. 1914.
- ANDRÉE, K[ARL]. Über die Bedingungen der Gebirgsbildung. Berlin 1914.
- ARNDT, KURT. Handbuch der physikalische-chemischen Technik für Forscher und Techniker. Stuttg. 1915.
- Beiträge zur geologischen Karte der Schweiz. Bern.
 Lfg. 20. A. HEIM. Monographie der Churfürsten-Mattstock-Gruppe. Text. T. 2. Stratigraphie der mittleren Kreide. 1913.
- Livr. 34. A. JEANNET. Monographie géologique des Tours d'Aï et des régions avoisinantes.
 Partie 1. Stratigraphie de la Nappe rhétique, du trias et du lias des Préalpes médianes et de la zone interne. 1912—1913.
- Livr. 40. E. GOGARTEN et W. HAUSWIRTH. Bibliographie géologique de la Suisse pour les années 1900 à 1910. 1913.
- Lfg. 43. R. SCHIDER. Geologie der Schratzenfluh im Kanton Luzern.
- Catalogus, Fossilium.* Ed. by F. FRECH. Berlin.
 J. FELIX. Anthozoa cenomanica. 1914.
 J. FELIX. Anthozoa neocretacea. 1914.
- Catalogue of the Mesozoic plants in the British Museum.* The Cretaceous flora. London.
 P. 1. MARIE C. STOPES. Bibliography, Algæ & Fungi. 1913.
- Catalogus, Fossilium.* Ed. a W. JONGMANS. Berlin.
 W. JONGMANS. Equisetales. 4. Calamites. 1915.
 K. NAGEL. Juglandaceae. 1915.
- DACQUE, EDGAR. Grundlagen und Methoden der Paläogeographie. Jena 1915.
- DELGADO, J. F. NERY. Terrains paleozoïques du Portugal. Lisbonne 1910.
- ERIKSSON, KJELL [ERIK ANDREAS]. Indlandsisens avsmältning i sydvästra Jämtland, Sth. 1914.
- FRÖGIN, JOHN [OTTO HENRIK]. Geografiska studier i St. Lule älvs källområde. Sth. 1914.
- GEIKIE JAMES. The antiquity of man in Europe. Edinb. 1914.

- GIGNOUX, MAURICE. Les formations marines pliocènes et quaternaires de l'Italie et de la Sicile. Lyon 1913.
- HÖFER VON HEIMHALT, HANS. Anleitung zum geologischen Beobachten Kartieren und Profilieren. Braunsch. 1915.
- HÜGBOM, [ARVID] BERTEL. Die geologische Bedeutung der Frostes Upp. 1914.
- JELLINEK, KARL. Lehrbuch der physikalischen Chemie. Stuttg.
B. 2. Die Lehre von den Aggregatzuständen. 1915.
- KAYSER, EMANUEL. Abriss der allgemeinen und stratigraphischen Geologie. Stuttgart 1915.
- KIRKPATRICK, R. The genesis of igneous rocks and of meteorites. London 1913.
- MAC DOUGAL, D. T. The Salton Sea. A study of the geography, the geology, the floristics, and the ecology of a desert basin. Wash. 1914.
- SEMPER, MAX. Die geologischen Studien Goethes. Lpz. 1914.
- SPETHMANN, HANS. Islands grösster Vulkan. Die Dyngjufjöll mit der Askja. Lpz. 1913.
- Sverige*. Geografisk, topografisk, statistisk beskrifning. Utg. af O. SJÖGREN. Sth. 1913—1915.
- TANNER, V. Studier öfver kvartärsystemet i Fennoskandias nordliga delar. III. Helsingf.
- United States* geological survey. Professional paper. Wash.
76. H. H. ROBINSON. The San Francisco volcanic field, Arizona. 1913.
78. W. H. EMMONS and F. C. CALKINS. Geology and ore deposits of the Philipsburg quadrangle, Montana. 1913.
79. H. S. WILLIAMS. Recurrent Tropicidoleptus zones of the Upper Devonian in New York. 1913.
80. B. S. BUTLER. Geology and ore deposits of the San Francisco and adjacent districts, Utah. 1913.
81. L. W. STEPHENSON. Cretaceous deposits of the Eastern Gulf region and species of *Exogyra* from the Eastern Gulf region and the Carolinas. 1914.
82. M. L. FULLER. The geology of Long Island, New York. 1914.
84. E. W. BERRY. The Upper Cretaceous and Eocene floras of South Carolina and Georgia. 1914.
- VIALAY, ALFRED. Essai zur la genèse et l'évolution des roches. Paris 1912.
- WEINSCHENCK, ERNST. Die gesteinsbildenden Mineralien. 3. Aufl. Freiburg i. Br. 1915.
- WRIGHT, W. B. The quaternary ice age. London 1914.
-